

CEES info

Podgorica · Decembar · 2023.

Bilten Crnogorskog elektrodistributivnog sistema

Broj 47

Strećni praznici!

DRUGI PIŠU

INTERVJU: Vladimir Čađenović

Razlika odobrene i tržišne cijene proizvodi gubitak

„Prosječna cijena po kojoj CEDIS nabavlja energiju za pokriće gubitaka u distributivnom sistemu u 2023. godini 85 odsto je veća od cijene koju je utvrdila Regulatorna agencija za energetiku i komunalne djelatnosti iz čega se može zaključiti da sa ovom razlikom u troškovima energije, CEDIS i dalje ostvaruje gubitke u poslovanju“

Crnogorski elektrodistributivni sistem (CEDIS) očekuje da mu Elektroprivreda Crne Gore (EPCG) izda knjižna odobrenja po osnovu faktura za nabavku električne energije za pokriće gubitaka za period mart-decembar 2023. godine, kako bi, uz značajno smanjenje komercijalnih gubitaka, poslovnu godinu mogao završiti u zoni pozitivnog poslovanja, kazao je za portal Montenergija izvršni direktor Crnogorskog elektrodistributivnog sistema **Vladimir Čađenović** upitan za očekivanja u vezi sa ovogodišnjim poslovnim rezultatom Kompanije.

Čađenović je podsjetio da je prosječna cijena po kojoj CEDIS nabavlja energiju za pokriće gubitaka u distributivnom sistemu u 2023. godini 85 odsto veća od cijene koju je utvrdila Regulatorna agencija za energetiku i komunalne

djelatnosti iz čega se, kako je naveo, može zaključiti da sa ovom razlikom u troškovima energije, CEDIS i dalje ostvaruje gubitke u poslovanju.

Izvršni direktor CEDIS-a ističe da je, u skladu sa Pismom o namjerama EPCG od 29.11.2022. godine, kojim je izražena namjera da se izvrši finansijska konsolidacija Društva, CEDIS povukao zahtjev za odobravanje regulatorno dozvoljenog prihoda za 2023. godinu. Na osnovu te Odluke, odobrena

cijena za nabavku električne energije utvrđena je na isti iznos koji je važio u prethodnom regulatornom periodu, odnosno 52,9141 EUR/MWh. Kazao je da je, shodno zaključcima Vlade, od 31. januara ove godine, EPCG izdala knjižna odobrenja na izdate fakture za isporučenu električnu energiju za pokriće gubitaka u distributivnom sistemu za januar i februar 2023. godine.

CEDIS je u skladu sa Zakonom o energetici u obavezi da razliku izmedju

preuzete električne energije od Operatora prenosnog sistema i isporučene električne energije krajnjim, distributivnim kupcima nabavi, na javan i transparentan način, na berzi električne energije u Crnoj Gori. Trošak nabavke električne energije po Metodologiji je razvrstan u troškove na koje se djelimično može uticati.

Na kraju naglašava da je poslovanje CEDIS-a, kao operatora distributivnog sistema regulisana djelatnost, što znači da Regulatorna agencija za energetiku i komunalne djelatnosti (REGAGEN), utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod Društva (RDP). RDP se transponuje u tarife, na osnovu kojih se određuje cijena za korišćenje distributivnih kapaciteta.

MONTENERGIJA: Predali ste regulatoru zahtjev za utvrđivanje novog regulatorno dozvoljenog prihoda. Ako bi se usvojio, koliko bi to uticalo na povećanje ukupnog računa za struju, a koliko na poslovni rezultat CEDIS-a?

VLADIMIR ČAĐENOVIĆ:
Postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda CEDIS-a od strane Regulatora za period 2024-2025 je u toku. CEDIS ne može uticati na Odluku o visini prihoda i cijena za korišćenje distributivne mreže, osim u

dijelu dostave dokumentacije koju zahtijeva Agencija.

CEDIS kao vlasnik distributivne infrastrukture, preko koje se vrši distribucija električne energije je energetski subjekat čije je poslovanje, u skladu sa Zakonom o energetici, strogo regulisano. Nadzor i kontrolu rada energetskog subjekta vrši Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti u čijoj je isključivoj nadležnosti određivanje trajanja regulatornog perioda i utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema.

Na računima krajnjih korisnika naknada za korišćenje mreže, i prenosne i distributivne, evidentira se na pozicijama: angažovanje mrežnog kapaciteta, gubici u mreži i fiksni dio mrežnog kapaciteta.

Ukoliko dođe do stabilizacije cijena električne energije na tržištu, koja se u ovom momentu ne može predvidjeti, ostvarili bismo značajno manje troškove po osnovu nabavke električne energije.

Međutim, naglašavamo da imamo značajno odstupanje i u troškovima amortizacije, priznatim od strane REGAGEN-a, u odnosu na ostvarene (manje priznato u periodu 2019-2022. godine

26,5 miliona eura), koji se između ostalih odražavaju na poslovni rezultat. Razlika u ostvarenim troškovima amortizacije se može nadomjestiti isključivo iz ostvarenog povrata na sredstva, što umanjuje odobreni povrat i ne stvara uslove za realizaciju investicija. Takođe ističemo da će povećanje cijena svih inputa uticati na povećanje troškova održavanja distributivnog sistema te da se moraju optimizovati svi procesi, u mjeri mogućeg, kako bi se obezbijedilo pozitivno poslovanje.

MONTENERGIJA: CEDIS stalno i u kontinuitetu posvećeno radi na smanjivanju komercijalnih gubitaka na mreži. Kako ste zadovoljni postignutim ove godine?

ČAĐENOVIĆ: Gubici za oktobar ove godine iznose 9,33%,

što je za 1.02% manje nego u oktobru 2022. godine, kada su gubici iznosili 10,35%.

Za oktobar ove godine preuzeto je 204.280,752 MWh energije, što je 5.373,951 MWh više u odnosu na oktobar 2022. godine kada je preuzeto 198.906,801 MWh.

Za prvih deset mjeseci ove godine gubici iznose 10,48%, što je za 0,96 procentnih poena manje nego u uporednom periodu prošle godine, kada su iznosili 11,44%. Preuzeta energija za prvih deset mjeseci ove godine iznosi 2.467.159,411MWh, što je 82.963,644 MWh više u odnosu na preuzetu energiju za isti period prošle godine (2.384.195,767 MWh).

Ključni faktori koji su doprinijeli zabilježenom smanjenju procenta gubitka energije su sprovedene akcije u okviru Sektora za mjerenje,

što se prvenstveno odnosi na akciju nelegalnih potrošača, akciju kontrole gubitaka na trafo-reonima, kao i na Projekat proširenja III faze AMM-a.

Takođe, veoma bitna stavka je da je broj kupaca-proizvođača u porastu, što nema uticaja na trend smanjenja gubitaka imajući u vidu da su sistemi kroz koje se prate i obračunavaju gubici energije prilagođeni novonastalim modelima u pogledu tretiranja kako preuzete tako i predate energije pomenutih potrošača.

U periodu u kom se bilježi pad procenta gubitka energije, kroz akciju nelegalnih (akcija podrazumijeva obilazak terena u cilju pronalaženja takvih priključaka, njihova evidencija i implementacija kroz bazu nelegalnih potrošača), Sektor za mjerenje je dostavio nadležnim

službama i sektorima 8.088 predmeta od 01.06.2022. godine. S tim u vezi, veliki broj potrošača sa nelegalnim priključcima na terenu je uključeno u redovni obračun utrošene energije, čime je povećana realizovana energija na velikom broju trafo-reona, a što direktno znači pad procenta gubitaka. Izraženo u energetske veličinama, 12.171 obračuna neovlašćene potrošnje samovoljno priključenih potrošača koji su napravljeni od početka prošle godine zapravo iznosi 16,839,104 kWh. Od početka prethodne godine kroz akciju kontrole gubitaka, koja podrazumijeva detaljan obilazak traforeona i utvrđivanje svih mogućih nepravilnosti na mjernim mjestima, napravljena su 376 obračuna neovlašćene potrošnje, odnosno obračunata neovlašćena potrošnja. Izražena u energetske veličinama za taj period ona iznosi 7,975,964 kWh. Takođe, važno je napomenuti da je na pad procenta gubitaka, osim obračuna napravljenih na osnovu zatečenih nepravilnosti, dosta uticaja imalo i izmještanje velikog broja mjernih mjesta na kojima nisu ustanovljene konkretne nepravilnosti, a koja su kroz logičke kontrole označena kao potencijalno sumnjiva.

Radovi u okviru Projekta

proširenja III faze AMM-a, otpočeti u avgustu 2022., rezultirali su izmještanjem preko 16.000 mjernih mjesta što je, svakako, imalo ogromnog uticaja na smanjenje gubitaka energije na kandidovanim traforeonima.

Brojila su kroz pomenute radove izmještena na priključne stubove, što je doprinijelo boljem monitoringu na mjernim mjestima kao i drastično smanjenoj mogućnosti za neovlašćeno preuzimanje električne energije. Postignuti rezultati posebno dobijaju na značaju ukoliko imamo na umu širu, naslijeđenu, haotičnu sliku. Naime, nelegalna gradnja znači i nelegalno priključenje i gubitke na elektrodistributivnoj mreži. Postojeća infrastruktura se neplanski opterećuje, čime se povećavaju troškovi za održavanje i umanjuju efekti investicija. Na terenu, postupak otkrivanja i uvođenja nelegalnih priključaka u zakonom definisane okvire, predstavlja mukotrpan proces, koji zahtijeva i angažovanje značajnog broja zaposlenih.

Za CEDIS, naročito u aktuelnim uslovima globalne nesigurnosti na tržištu energenata i nezapamćenih skokova cijena opreme za održavanje elektromreže, sve

navedeno predstavlja ozbiljno finansijsko opterećenje. Takođe, borba sa ovim duboko ukorijenjenim i široko zastupljenim problemom zahtijeva i sistemsku podršku koja, čini se, nije dovoljna i dosljedna. Imajući u vidu navedene negativne aspekte, smatram da postignuti rezultati imaju posebnu vrijednost.

MONTENERGIJA: Svjedoci smo i značajnih ulaganja u održavanje i razvoj mreže. Šta je sve do sada urađeno, a šta su planovi u narednom periodu?

ČAĐENović: Zaključno sa 16. novembrom tekuće godine, Sektor za održavanje 10 i 0,4 kV na svim Projektima, ugradio je 9.587 stubova. Samo na projektu Revitalizacije srednje naponske i nisko naponske mreže u ruralnim predjelima Crne Gore, od

2019-2023. godine urađeno je: 18 niskonaponskih mreža, ukupne vrijednosti radova 617.000€; šest DV 10 kV, ukupne vrijednosti radova 957.000€; 11 trafostanica 10/0,4 kV, ukupne vrijednosti radova 41.000€. Na Projektu REV FAZA II DV 10 kV i STS, završeno je 67 STS 10/0,4 kV, ukupne vrijednosti izvedenih radova 204.000€. Na Projektu revitalizacije niskonaponske mreže (Faza II – period 2022-2024), završeno je 20 NNM, ukupne vrijednosti izvedenih radova 556.000€.

Na svim Projektima u 2023. ugrađen je 351 km samonosivog kablovskog snopa.

Planirano je da u 2024. godini, pored redovnih aktivnosti na Projektu održavanja (predviđena sredstva 2.500.000€), nastavimo rad na Revitalizaciji, a predviđena sredstva za nastavak radova su 4.900.000€.

MONTENERGIJA: Na kraju, šta biste poručili potrošačima električne energije, da li tokom predstojeće zime mogu računati na sigurno i pouzdano snabdijevanje na cijelom području Crne Gore, a posebno oni u zimskim planinskim centrima?

ČAĐENović: Kvalitet i pouzdanost distribucije električne energije, koji u potpunosti zadovoljava potrebe, očekivanja i zahtjeve korisnika su prioriteti svih aktivnosti Kompanije. Pred zimsku sezonu intenziviraju se aktivnosti na pripremi mreže za drugačije vremenske uslove i povećan broj korisnika.

Održavanje elektroenergetske mreže je sigurno najteži posao koji se radi u okviru osnovne djelatnosti Crnogorskog elektrodistributivnog sistema. Trase dalekovoda, uglavnom, su nepristupačne, jer se prostiru preko planina, prevoja i šuma. Rad na takvim objektima je izuzetno težak, a pri nepovoljnim vremenskim uslovima rad ekipa je i

izuzetno rizičan. Na takvim terenima, glavnu ulogu u rješavanju problema imaju stručne ekipe radnika na održavanju – iskusni monter koji znanjem i iskustvom i najzahtjevniji posao efikasno urade.

Prioritetan zadatak CEDIS-a usmjeren je na obezbjeđivanju pouzdanog i stabilnog napajanja električnom energijom preko 440 hiljada korisnika elektrodistributivnog sistema u Crnoj Gori. Međutim, zima je uvijek izazov kada je u pitanju elektroenergetski

sistem. Povećan broj korisnika sistema, veliki broj nelegalnih objekata za koje mreža nije projektovana, potpomognuti niskim temperaturama, dovode sistem do gornjih granica opterećenja. Ali, mreža je pripremljena tokom prethodnih mjeseci za nove uslove rada, a dovoljan broj spremnih ekipa koje posjedujemo, garant su da će se u rekordnom roku odgovoriti na sve, eventualne, probleme na mreži u toku zimskih mjeseci.

IZVOR: MONTENERGIJA

INTERVJU: Aleksandar Perović, rukovodilac Sektora za regulatorne poslove i odnose sa korisnicima

Utvrđeni RDP smanjuje prostor za realizaciju investicija

-REGAGEN je utvrdila troškove za nabavku električne energije za pokriće gubitaka u distributivnoj mreži i troškove na koje se može uticati u zahtijevanim iznosima, dok su u utvrđenom iznosu regulatorno dozvoljenog prihoda stavke troška Amortizacije, troškova na koje se ne može uticati i korekcije ostalih prihoda bili predmet prigovora CEDIS-a – kazao je, između ostalog, u intervjuu za CEDIS info **Aleksandar Perović**, rukovodilac Sektora za regulatorne poslove i odnose sa korisnicima. On ističe da utvrđeni prihod i cijene u navedenim iznosima rezultiraju povećanjem cijena u svim kategorijama potrošnje, a za domaćinstva kao dominantnu kategoriju povećanje iznosi 5,63 odsto.

REGAGEN je donio Odluku o zahtjevu CEDIS-a za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda za narednu i 2025.godinu. S obzirom da je u prethodnih nekoliko godina došlo do znatnog odstupanja ostvarenih veličina u odnosu na odobrene, je li RAE uvažila brojke i jeste li zadovoljni utvrđenim prihodom za naredni period, odnosno priznatim troškovima poslovanja?

CEDIS, kao vlasnik distributivne infrastrukture preko koje se vrši distribucija električne energije je, kao što je poznato, energetska subjekt čije je poslovanje, u skladu sa Zakonom o energetici, strogo regulisano. To znači da nadzor i kontrolu rada kompanije vrši Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti u čijoj

je isključivo nadležnosti određivanje trajanja regulatornog perioda i utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema.

Utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda, kroz postupak vođen pred ovlašćenom institucijom u skladu sa uspostavljenim regulatornim okvirom, predstavlja dobar test kvaliteta poslovanja kompanije u prethodnom periodu i služi kao dobar okvir za sagledavanje troškova i prihoda za tekući regulatorni period.

Na osnovu zahtjeva CEDIS-a za utvrđivanje regulatorno

dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema za period 2024.–2025. Regulator je 28. novembra ove godine donio Odluku o visini utvrđenog prihoda koji se transponuje u tarife u iznosu od 94,6 miliona eura za 2024. godinu i 108,2 miliona eura za 2025. godinu.

Povećanje prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema uslovljeno je povećanjem troškova na koje kompanija može djelimično uticati, tj. troškova nabavke električne energije za pokriće

opravdanih (tehničkih) gubitaka u mreži. Utvrđena cijena za nabavku električne energije za pokriće opravdanih gubitaka u mreži za regulatorni period 2024. - 2025. iznosi 119,37 €/MWh, što je u odnosu na utvrđenu cijenu za 2022. godinu povećanje od 126 odsto.

Utvrđeni prihod i cijene u navedenim iznosima rezultiraju povećanjem cijena u svim kategorijama potrošnje, a za domaćinstva kao dominantnu kategoriju povećanje iznosi cca 5,63 odsto.

Dakle, Agencija je utvrdila troškove za nabavku električne energije za pokriće gubitaka u distributivnoj mreži i troškove na koje se može uticati u zahtijevanim iznosima, dok su u utvrđenom iznosu regulatorno dozvoljenog prihoda stavke troška Amortizacije, troškova na koje se ne može uticati i korekcije ostalih prihoda bili predmet prigovora CEDIS-a.

CEDIS je, dakle, u toku postupka utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda uputio prigovor na preliminarnu odluku. Na koje se tačno stavke taj prigovor odnosio?

Tokom postupka, u skladu sa odredbama definisanim zakonskim okvirom, REGAGEN je organizovao javnu raspravu, tokom koje je zainteresovanim licima ostavljena mogućnost

dostavljanja primjedbi i sugestija na Izveštaj o analizi zahtjeva za utvrđivanje RDP-a. CEDIS je u ostavljenom roku iskoristio svoje pravo i dostavio primjedbe na obračun sljedećih kategorija: Troškovi amortizacije, Troškovi poreza na dobit, Troškovi naknade za godišnju članarinu BELEN i Korekcija ostalih prihoda.

REGAGEN je uvažio obrazloženje za prihvatanje troškova naknade za godišnju članarinu BELEN, dok ostale kategorije, koje datiraju iz ranijeg perioda i o kojima je već ranije donijeta odluka, nijesu usvojene.

Utvrđeno je da je zahtjev opravdan u iznosu znatno manjem od iznosa koji je CEDIS zahtijevao. (više od 15 miliona eura). Na koji će se način to odraziti na poslovanje kompanije i hoće li odobreni regulatorno dozvoljeni prihod omogućiti CEDIS-u da naredne godine ostvari bolji poslovni rezultat?

Kao što je navedeno u odgovoru na prethodno pitanje, CEDIS je dostavio primjedbe na račun troškova amortizacije, koji se odnose na prethodni regulatorni period, a svakako imaju uticaja i na tekući.

Razlika između ostvarenih i odobrenih troškovima amortizacije za period 2019. - 2021. godina iznosi

18.929.216 eura, na štetu CEDIS-a. Na ovaj način utvrđeni troškovi amortizacije su značajno uticali na ostvarenje negativnog rezultata poslovanja Društva u navedenom periodu, odnosno smanjenje dobiti, te ostvarivanje poslovnih gubitaka.

Razlika u ostvarenim troškovima amortizacije se može nadomjestiti isključivo iz ostvarenog povrata na sredstva, što umanjuje odobreni povrat i ne stvara uslove za realizaciju investicija.

Izuzetno je teško i nezahvalno prognozirati poslovni rezultat u narednom periodu, jer su i dalje prisutne nepredvidive fluktuacije cijena električne energije na berzi, a stepen realizacije investicija ne zavisi samo od CEDIS-a već od brojnih faktora, među kojima su najznačajniji dugotrajne tenderske procedure i rješavanje imovinsko pravnih odnosa.

CEDIS je tražio povećanje troškova i zbog rasta troškova za investicije i održavanje mreže. Je li taj zahtjev uvažen, odnosno može li odobreni prihod ugroziti planirane investicije u distributivnu mrežu koje su temelj razvoja kompanije?

Agencija za energetiku je izmjenom svojih akata u 2022 godini pri utvrđivanju

regulatorno dozvoljenog prihoda isključila uticaj investicija, odnosno ulaganja na RDP, svodeći ih na investicije koje su od “zajedničkog interesa za Zajednicu i projekte od uzajamnog interesa”.

Regulatorni okvir, definisan od strane Regulatora, ostavlja kompaniji kroz utrdeni RDP kategorije troškova koje služe za održavanje postojećeg sistema i sprovođenje novih investicija. Utvrđivanje amortizacije u iznosu manjem

od knjigovodstvenog, kao i korišćenje normative mogućnosti REGAGEN da prerasporedi povrat po godinama na način kako je urađeno ostavlja manji prostor za realizaciju planiranih investicija za 2024. godinu.

REGION 7 – Ekipe održavanja izborile se sa zimskim havarijama

Organizovano i zajednički

Opštinu Pljevlja su krajem novembra i početkom decembra zadesile vremenske nepogode koje su u dva navrata izazvale brojne havarije na elektroenergetskim objektima. Naime, 22. i 23. novembra pao je snijeg velike vlažnosti, što je dovelo do kidanja provodnika i pada visokog drveća na dalekovode usled težine sniježnog pokrivača, kao i pada stubova na 10 kilovoltnoj i niskonaponskoj mreži. Nevrijeme je bez

električne energije ostavilo veći broj korisnika.

Sve raspoložive snage Službe održavanja su se dale na posao i cijelu sedmicu u vrlo nepovoljnim vremenskim prilikama radile na otklanjanju kvarova i sanaciji nastale štete.

Nijesu stigli ni da predahnu, jer je prva tri dana decembra olujni južni vjetar donio nove nevolje u vidu polomljenih stubova i pokidanih provodnika. Ulagali su svu svoju snagu da što je prije moguće uspostave napajanje,

a ni ovog puta nije izostala solidarnost kolega. U pomoć su im pritekale ekipe službi održavanja Regiona 1 i Regiona 6. Savladali su sve prepreke po nevremenu, sanirali havarije, neke trajno a neke privremeno i električna energija je stigla i do najudaljenijih korisnika.

Predstoji da se trajno riješe privremeno sanirani kvarovi, a posla će biti na pretek s obzirom da je polomljeno pet dalekovodnih “A” i 38 “N 11m” stubova, kao i dva “A” stuba i 113 “N 9m” stubova na niskonaponskoj mreži.

REGION 6 – Služba održavanja

Priprema mreže za zimsku sezonu imperativ

U revitalizaciju mreža ove godine uloženo gotovo milion eura, u sanaciju havarija usljed nevremena 430 hiljada, a u rješavanje zahtjeva korisnika 230 hiljada eura

Zima na sjeveru obično donosi loše vremenske uslove, niske temperature, obilne padavine i led na provodnicima koji izaziva kvarove na vodovima i prekide u napajanju korisnika električnom energijom. Stoga je dobra priprema elektrodistributivnog sistema za zimske uslove rada imperativ Službe održavanja Regiona 6 (Bijelo Polje, Mojkovac, Kolašin).

U tom smislu su u prethodnom periodu realizovani brojni planirani poslovi.

U Bijelom Polju su, prema riječima šefa Službe održavanja Regiona 6 **Branka Kneževića**, završeni radovi na revitalizaciji četiri niskonaponske mreže ("Radulići", "Grančarevo 2", "Voljavac" i "Pripčiči"), na kojima su ugrađena 223 armirano betonska stuba i 193 drvena, a izvršeno je i raskresivanje rastinja u trasama i ugrađeno 18.100 metara samonosivog kablovskog snopa umjesto "golih" provodnika.

Pored NN mreža, revitalizovano je i sedamnaest stubnih trafostanica ("Pripčiče", "Ivanje Škola", "Ivanje Korači", "Vrh", "Kruševo Kadići", "Moravac", "Godijevo Pepeljci", "Šipovice", "Radulići", "Femica Krš 1", "Brzava", "Pašića Polje", "Kaševari", "Trubina", "Ljesnica", "Zaton" i "Ostrelj") na kojima su zamijenjeni niskonaponski ormari sa pripadajućom opremom, odvodni i dovodni kablovi,

kao i SN postolja, izolatori, veze, VN osigurači.

-U Mojkovcu je revitalizovan 10 kilovoltni dalekovod "Planinica", što je podrazumijevalo ugradnju osam armirano - betonskih i 99 drvenih stubova na postojećim stubnim mjestima, a izvršeno je raskresivanje rastinja duž cijele trase ovog objekta, kao i zamjena dotrajalog AL/Fe užeta. Radovi na ovom dalekovodu bili su veoma zahtjevni i kompleksni jer se radi o planinskom području – kazao je Knežević.

Prema njegovim riječima, u tom dijelu konzuma revitalizovana je i niskonaponska mreža "Štitarica 2" na kojoj je ukupno ugrađeno 99 armirano - betonskih i osam drvenih stubova, raskresno rastinje cijelom trasom i ugrađeno gotovo 8.000 metara samonosivog kablovskog snopa umjesto "golih" provodnika.

Revitalizovano je u cilju pouzdanijeg napajanja i šest stubnih trafostanica ("Osredine", "Gostilovina",

“Gornji” i “Donji Lepenac”, “Brezovac” i “Gornje Polje”).

-Kroz AMM projekat zamijenjeni su svi priključni stubovi na niskonaponskim mrežama “Gornji Lepenac”, “Donji Lepenac”, “Dobrilovina”, “Štitarica 1” i “Krstec Sundek”, a preostali dio mreža revitalizovaće se kroz plan za iduću godinu – informiše naš sagovornik.

On dalje navodi da je u prethodnom periodu u Kolašinu završena revitalizacija DV 10 kV “Skrbuša”, što je bio vrlo obiman i zahtjevan posao koji je, kao što je poznato, započeo još 2019. godine.

-Ove godine na tom elektroenergetskom objektu ugrađeno je osam armirano – betonskih stubova, 12 čelično – rešetkastih i 23 drvena na postojećim stubnim mjestima. Takođe je raskresano rastinje u trasi dalekovoda, a ugrađeno je i oko 1.200 kg novog AL/Fe užeta . Tokom

prethodne dvije godine na DV “Skrbuša” ukupno je ugrađeno 38 nosnih čelično - rešetkastih stubova, 60 armirano - betonskih i 254 drvena stuba, kao i 5.200 kg Al Fe užeta i 11 rastavljača. Takođe su revitalizovane pripadajuće stubne trafostanice, čime je u ovaj srednjenaponski vod, dužine 42 kilometra, u potpunosti revitalizovan – istakao je Knežević.

Prema njegovim riječima, ove godine završena je i revitalizacija dalekovoda 10 kV “Lugovi”, na kojem je u 2023. godini ugrađeno 27 armirano betonskih i 14 čelično - rešetkastih stubova, kao i dva drvena stuba, a dovršeno je i raskresivanje trase dalekovoda i projekat uspješno priveden kraju.

-U okviru III faze revitalizacije mreže nastavljeni su radovi na DV 10kV “Rovca”, a radi se o veoma zahtjevnom dalekovodu zbog nepristupačnosti terena, velikog raspona između stubnih mjesta, problema sa električnim rasponima i sl. Zato je i predviđena ugradnja 18 zateznih čelično – rešetkastih stubova naponskog nivoa 35 kV – saopštava naš sagovornik i dodaje da je ove godine na tom objektu ugrađeno šest armirano - betonskih stubova, 12 čelično - rešetkastih i 37 drvenih, kao i 518 kg novog AL/Fe užeta.

Takođe je raskresano rastinje

na glavnoj dionici DV 10 kV “Jezerine” koji napaja dio Ski centra u Kolašinu, a u revitalizaciju navedenih objekata ove godine uloženo je blizu million eura, što su najveća ulaganja ikada u elektrodistributivni sistem Regiona 6

Pored toga, riješeno je oko 150 opravdanih zahtjeva korisnika koji su se odnosili na zamjenu stubova i provodnika u koje je uloženo 230 hiljada eura.

-Iako je bilo problema sa nabavkom materijala zbog globalnog rasta cijena i imovinsko pravnih problema, kao i havarija usled nevremena i požara u čiju je sanaciju uloženo 430 hiljada eura, uspjeli smo da kvalitet napajanja korisnika podignemo na viši nivo i pripremimo elektrodistributivnu mrežu Regiona 6 za predstojeću zimsku sezonu – zaključio je Branko Knežević.

Sporazumi o saradnji između CANU, CEDIS-a, EPCG i CGES-a

Energetskim kompanijama nauka prijesto potrebna

Polazeći od zajedničkih interesa za unapređenje elektroenergetskog sektora u Crnoj Gori u skladu sa potrebama razvoja Crne Gore, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Crnogorski elektrodistributivni sistem, Elektroprivreda Crne Gore i Crnogorski elektroprenosni sistem zaključili su 27. novembra sporazume o saradnji.

Sporazume su u Crnogorskoj akademiji nauka i umjetnosti potpisali predsjednik CANU akademik **Dragan K. Vukčević**, predsjednik Odbora direktora EPCG **Milutin Đukanović**, izvršni direktor CEDIS-a **Vladimir Čađenović** i izvršni direktor CGES-a **Ivan Asanović**.

Predsjednik CANU akademik **Dragan K. Vukčević** kazao je ovom prilikom da je potrebno da se institucije umrežavaju i međusobno sarađuju, jer je u toj sinergiji budućnost razvoja.

-U okviru CANU postoji ENEKO centar koji smo relativno davno osnovali, ali koji nije radio previše, a koji je formiran kao centar za energetiku, ekologiju i održivi razvoj. Drago mi je

da su članovi akademije – potpredsjednik **Ljubiša Stanković** i akademik **Igor Đurović** pokrenuli inicijativu za ponovno obnavljanje tog centra i saradnju sa energetskim kompanijama, što je značajan korak u umrežavanju institucija u Crnoj Gori - naveo je Vukčević i dodao:

- Nadam se da ćemo na osnovu ovog sporazuma imati okrugle stolove, naučne skupove, tribine i zajedničke projekte. Vjerujem da to može biti od koristi i za energetske kompanije i za našu instituciju.

Izvršni direktor CEDIS-a, **Vladimir Čađenović** istakao je da je energetskim kompanijama prijesto potrebna nauka u radu.

-Vidjeli smo na prethodnom sastanku da postoji široki prostor za našu saradnju, da smo potrebni jedini drugima i da ćemo sarađivati na dobrobit države i društva. Očekujem da će se plodovi saradnje energetskih kompanija i najviše naučne ustanove u državi vidjeti u najkraćem roku - naveo je Čađenović.

Predsjednik Odbora direktora EPCG **Milutin Đukanović** ocijenio je značajnom inicijativu CANU za potpisivanjem Memoranduma.

-Osjećam da ste prepoznali značaj energetike. Ne želim da budem subjektivan, ali ovaj sektor je za nas najznačajniji. Zbog toga nas ova saradnja, kada dođe sa ovako značajne adrese, ohrabruje

da nastavimo da radimo na projektima koje smo započeli - rekao je Đukanović.

Podsjetio je da su prilikom sastanka ministara energetike u Berlinskom procesu konstatovane tri stvari koje nisu dobre za države regiona.

-Prvo da nije dobra zakonska regulativa. Drugo je da su nesređeni javni registri, a pod broj tri je nedostatak stručnog kadra. To je problem sa kojim se suočavamo i očekujemo da nam CANU pomogne, a EPCG će biti potpuno otvorena za saradnju - rekao je Đukanović.

Izvršni direktor CGES-a **Ivan Asanović** rekao je da mu predstavlja veliko

zadovoljstvo što će ENEKO centar biti opet aktiviran za zajedničke poslove na razvojnim projektima.

-Saglasan sam da je energetika jedna od najbitnijih privrednih grana u Crnoj Gori. To dokazuju rezultati koji se svake godine postižu u energetici. Smatramo da je ovaj nivo saradnje sa CANU veoma značajan sa više nivoa – sa stručnog, tehničkog, ali i sa promotivnog nivoa, da se konačno projekti koje realizujemo na pravi način predstavljaju javnosti - naveo je Asanović i dodao:

-Jedna od misija CGES-a je da razvija projekte u skladu sa najsavremenijim principima zaštite životne sredine i ekologije, jer je održivi razvoj ono što je osnov svakog razvojnog i infrastrukturnog projekta Crnogorskog elektroprenosnog sistema.

Zanimljivosti

Grad je kao projektil i može snažno oštetiti solarne panele

Povremeno i snažno nevrijeme, s gradom koji oštećuje fotonaponske module može ugroziti rad solarnih elektrana, čak i duže vrijeme.

Grad je vrsta krute padavine u obliku pojedinačnih ili slijepljenih grumenata leda promjera 5 - 50 mm, a mase i do čak 2 kg.

Zbog značajnih veličina zrna, njihove velike mase i brzine, ona dobijaju

svojstva projektila pa zbog njihovih udara mogu nastati goleme štete na fotonaponskim modulima i solarnim kolektorima svih vrsta i izvedbi. Uz oštećenja staklenih djelova, dolazi i do šteta od više ili manje vode koja je prodrla kroz pukotine pokrova u unutrašnjost modula, a nevrijeme može oštetiti i nosive konstrukcije modula.

Oštećenja na modulima i kolektorima mogu biti vidljiva

ili pak posve nevidljiva, čak mikronskih veličina. Bez obzira na to, oštećenja nastala u olujnom nevremenu na modulima i kolektorima treba što prije utvrditi. Kod FN modula nužno je izvršiti preliminarna mjerenja koja mogu ukazati na njihovo oštećenje i to postojanjem znatne razlike izlazne snage svih modula. Termovizijska mjerenja prelaznog otpora na modulima mogu otkriti mjesta oštećenja jednog ili više elemenata cijelog FN sistema.

Održivo poslovanje

Subvencije CEDIS-u za nabavku električnih vozila

Eko fond: Društveno odgovorno ponašanje CEDIS-a prema životnoj sredini podsticaj za druge kompanije

Izvršni direktor Crnogorskog elektrodistributivnog sistema **Vladimir Čadenović** i izvršni direktor Fonda za zaštitu životne sredine (Eko fond) **Draško Boljević** potpisali su 21. novembra Ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava (subvencija) CEDIS-u na ime nabavke dva nova električna vozila u cilju doprinosa zaštiti i poboljšanju kvaliteta vazduha u našoj zemlji.

Crnogorski elektrodistributivni sistem se od osnivanja ponaša odgovorno prema životnoj sredini i vodi računa o održivom poslovanju, pa su tako u septembru nabavljena još dva električna vozila, *renault megane e-tech*.

S obzirom da je Fond za zaštitu životne sredine, u

skladu sa svojim ovlaštenjima, 19. juna ove godine na svom sajtu objavio Javni poziv za dodjelu bespovratnih sredstava za nabavku električnih i hibridnih vozila, CEDIS se prepoznao u tom pozivu i podnio neophodnu dokumentaciju, što je rezultiralo potpisivanjem Ugovora. Visina subvencije po električnom vozilu iznosi pet hiljada eura.

Iz Eko fonda su istakli da prepoznaju društveno odgovorno ponašanje CEDIS-a

prema životnoj sredini, te da ovaj Ugovor smatraju važnim, ali i podsticajnim u dijelu da i druge kompanije koje posluju na teritoriji Crne Gore podstakne na ovaj vid razmišljanja i funkcionisanje, a sve u cilju očuvanja životne sredine čiji smo sastavni dio.

Završeno II Državno takmičenje “Energija u žici”

Najbolji Tivćani

Prvo mjesto na II Državnom takmičenju učenika crnogorskih srednjih stručnih škola iz oblasti elektrotehnike „Energija u žici“ i novčanu nagradu u iznosu od 750 eura osvojio je tim iz Srednje mješovite škole “Mladost” iz Tivta, **drugo mjesto** i novčana nagrada u iznosu od 600 eura pripala je timu iz Srednje stručne škole iz Berana dok je **treće mjesto** i 450 eura osvojio tim iz Srednje elektrotehničke škole „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice. Nagradu za najbolju školu i laptop dobila je Srednja mješovita škola “Mladost” iz Tivta. Obezbijedene su i nagrade u iznosu od 250 eura za mentore pobjedničkih ekipa.

Znanje i vještine odmjeravali su tročlani timovi iz sedam obrazovno-vaspitnih ustanova koje realizuju obrazovne programe iz oblasti elektrotehnike (Srednja stručna škola iz Berana, Srednja elektrotehnička škola „Vaso Aligrudić“ iz Podgorice, Srednja stručna škola iz Rožaja, Srednja stručna škola iz Nikšića, Srednja stručna škola iz Pljevalja, Srednja elektro-ekonomska škola iz Bijelog Polja i Srednja mješovita škola “Mladost” iz Tivta).

Ovo takmičenje je od prošle godine uvršteno u zvanična državna takmičenja u vještinama koja su u nadležnosti Centra za stručno obrazovanje, što je svojevrsan pokazatelj kvaliteta rada i dobro osmišljene ideje koja je prije četiri godine potekla od CEDIS-a i Udruženja nastavnika elektrotehnike Crne Gore.

Takmičarska znanja i vještine ocjenjivala su dva tročlana stručna žirija, jedan za teorijski, a drugi za praktični dio takmičenja. Zadatak da odluče o najboljima za teorijski dio pripao je **Sandri Brkanović** i **Slavici Jovanović** iz Centra za stručno obrazovanje i **Melaniji Čalasan** iz Udruženja nastavnika elektrotehnike Crne Gore. Praktični dio ocjenjivali su **Vladimir**

Ivanović, rukovodilac Operativne direkcije CEDIS-a, **Veselin Pićurić**, predsjednik Udruženja nastavnika elektrotehnike i **Aldin Kajević** sa Elektrotehničkog fakulteta.

-Takmičenje “Energija u žici” je projekat koji naročito negujemo i sa posebnim zadovoljstvom ističemo kao jedan od naših najboljih projekata iz oblasti pomoći obrazovnom sistemu Crne Gore. Dobro obrazovanje ulaznica je za zdrav i normalan život. Obrazovni proces, uz porodične vrijednosti, formira pojedinca. Ukoliko se taj proces uspješno odvija, čitava zajednica ima koristi. Razumijevajući značaj obrazovanja, kao preduslova za napredak i prosperitet zemlje, Crnogorski elektrodistributivni sistem nastavlja da djeluje na terenu podrške u domenu sticanja

sistema. Ponosni smo na to što je CEDIS kao kompanija prepoznao ulaganje u razvoj praktičnih znanja i vještina učenika sa ciljem da se privreda i obrazovanje još više povežu na najbolji mogući način. Sigurna sam da će se primjer, kakav CEDIS pokazuje u vidu društvene odgovornosti, proširiti i na druge organizacije i institucije, kao i na druge oblasti - kazala je Lalević.

Veselin Pićurić je poručio učenicima da mu je drago što su prepoznali da će ih ulaganje u sebe i u svoje znanje, vještine i sposobnosti dovesti do pravog cilja, jer će sutra živjeti od svoga rada, te da je srećan i ponosan što se takmiče timovi iz svih crnogorskih škola koje imaju elektrotehniku kao oblast, jer će tako dati doprinos da buduće generacije shvate da će jedino svojim znanjem i sposobnostima obezbijediti sebi sigurnu budućnost, kao i to da je CEDIS kao društveno odgovorna kompanija prepoznao da je ulaganje u vještine budućih kadrova

praktičnih vještina kod mladih, naročito energetske struke – istakao je **Vladimir Ivanović** na otvaranju takmičenja i dodao:

- Ulaganje u obrazovanje dobija karakter ulaganja u ljudski kapital, pa smo i ove godine dali doprinos u organizaciji takmičenja "Energija u žici". Prethodnih godina smo se svojski trudili da takmičenje bude kvalitetno i prepoznato od stručne javnosti kao najbolje u ovoj oblasti. I prošle godine se naš trud isplatio kada je naša "Energija u žici" dobila status državnog takmičenja. Dakle, prepoznati smo kao najbolji,

a to sa sobom nosi još veći i značaj i odgovornost.

Aleksandra Lalević, direktorica Centra za stručno obrazovanje, istakla je da je elektrotehnika dinamična oblast koja se neprestano širi zahvaljujući naprednim tehnologijama i sigurno je da će se domen elektrotehnike u budućnosti dodatno proširiti i zadržati svoj status kao perspektivno polje karijere.

-Kad privreda prepozna svoj značaj učešća u obrazovanju, kako to iz godine u godinu svojim primjerom čini CEDIS, onda je sigurno otvorena mogućnost za poboljšanje cjelokupnog obrazovnog

preduslov za sigurnu budućnost.

-Ovakva takmičenja pružaju odličan primjer produktivnog funkcionisanja privrede i obrazovnog sektora, jer pružaju

učenicima nove mogućnosti, nova iskustva i poznanstva, a kroz saradnju kompanija i obrazovnih institucija značajno se podiže nivo kompetencija mladih. Nadamo se da će se sada ovo već tradicionalno

državno takmičenje nastaviti i narednih godina i da će se uključiti još veći broj privrednih subjekata kako bi u budućnosti imali kvalitetan kadar u našim proizvodnim kompanijama – zaključio je Veselin Pićurić.

“BIO JE OVO LIJEP DAN”

-Prošle godine smo bili na drugom mjestu, a ove na prvom i srećni smo zbog toga. Drago mi je da smo radili teoriju, ali još draže što smo imali i praktičan rad. Posebno mi je drago zbog poznanstva i lijepo komunikacije sa ljudima iz Centra za stručno obrazovanje, profesorima i drugim učenicima. Bio je ovo lijep dan i jedno lijepo druženje – kazali su članovi pobjedničkog tima Srednje mješovite škole “Mladost” iz Tivta.

Njegovi drugari iz Berana kazali su da su zadovoljni drugim mjestom, te da će se potruditi da sljedeće godine budu još bolji.

-Ovo nam je prvo takmičenje, pripremali smo se mjesec i po dana ukupno. Srećni smo što je naš praktični rad danas bio najbolji, a na teoriji ćemo poraditi jer nam je želja da sledeći put još bolje predstavimo svoju školu i svoj grad – kazali su.

Članovi trećeplasiranog tima iz Podgorice istakli su da je ovo takmičenje bila za njih idealna prilika da svoja teorijska znanja prenesu na svoj praktičan rad i da vide kako to sve funkcioniše. Drago im je zbog mogućnosti da neko sa iskustvom ocijeni njihov rad, da im da realnu ocjenu za ono šta su uradili, kao i da vide gdje griješe i na šta treba da obrate pažnju. Oni su posebno zahvalili CEDIS-u kao jednoj od najznačajnijih kompanija u Crnoj Gori što je pokrenula ovo takmičenje i što učestvuje u njegovoj organizaciji.

Sektor za sistem zaštite

Održana obuka o protivpožarnoj zaštiti

Služba za vanredne situacije Sektora za sistem zaštite organizovala je 08. decembra obuku za zaposlene iz oblasti protivpožarne zaštite, u cilju mjera zaštite od požara, utvrđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju Crne Gore (član 101.). Obuka, kojoj je prisustvovalo 350 zaposlenih, realizovana je u sardnji sa kompanijom „Bezbjednost d.o.o.“ iz Podgorice.

- CEDIS koji u našoj zemlji ima najveći broj obavezno šticećenih objekata, kao odgovorna kompanija izdvojio je i u ovoj godini značajna sredstva u cilju ispunjavanja niza obaveza iz oblasti bezbjednosti zaposlenih i zaštite objekata, predviđenih Zakonom o zaštiti i spašavanju. Podsjetiću da je i prošle godine realizovana obuka iz ove oblasti za 350

zaposlenih, tako da je edukacija u vidu, ne samo stručnih i zanimljivih predavanja o važnosti protivpožarne bezbjednosti, nego

i praktične nastave, omogućena za ukupno 700 zaposlenih – istakao je **Veseljko Komnenović**, šef Službe za vanredne situacije.

On informiše da je ove godine izvršena revizija planova zaštite za 130 obavezno šticećenih objekata CEDIS-a (Ugovor sa „Vector system security d.o.o.“ iz Nikšića), na koje je Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore dalo saglasnost, kao i za preduzetne planove za požar,

koje je po Ugovoru izradio Institut za upravljanje rizicima i naučnoistraživački rad d.o.o.

-Kad je u pitanju zaštita od požara, istakao bih i da je Služba za

vanredne situacije u protekle dvije godine u svim našim objektima organizovala kontrolu i zamjenu starih i neispravnih protivpožarnih aparata, a svakih pola godine se kontinuirano vrši kontrola ispravnosti ovih aparata, kako u objektima, tako i u vozilima, kao i kontrola hidranata i hidrantske mreže – kazao je Komnenović dodajući da je u ovoj godini CEDIS izradio i Plan odbrane koji je uredbom Ministarstva odbrane Crne Gore postao sastavni dio Plana odbrane Crne Gore.

-Kontinuirano ulaganje u sistem bezbjednosti objekata i obuku zaposlenih iz ove oblasti čini CEDIS pouzdanijim i sigurnijim mjestom za obavljanje svakodnevnih radnih aktivnosti – zaključio je Veseljko Komnenović.

Poklon Domu starih „Podgorica“ povodom 1. godišnjice rada

Za ljepše dane trećeg doba

Donacijom u vidu stotinu knjiga koje odlikuje raznovrsnost žanrova, autora i naslova, CEDIS uzeo učešća u obogaćivanju bibliotečkog fonda ove javne ustanove kojoj su i ljetos opredijeljena sredstva za nabavku kompletne opreme za fizikalnu terapiju

Povodom 1. godišnjice rada Doma starih „Podgorica“, rukovodilac Operativne direkcije CEDIS-a, **Vladimir Ivanović** je 14. decembra ovoj javnoj ustanovi uručio donaciju u vidu knjiga (stotinu različitih naslova) u želji da se stanarima Doma uljepšaju dani trećeg doba i da im boravak u domu bude još zanimljiviji i sadržajniji.

Donirane knjige, koje odlikuje raznovrsnost žanrova, autora i naslova, omogućiće svakom korisniku da izabere knjigu koja mu najviše odgovara. Na ovaj način Crnogorski elektrodistributivni sistem je uzeo značajno učešće u formiranju i obogaćivanju bibliotečkog fonda ove javne ustanove koja obezbjeđuje dostojanstvene uslove života starim i nemoćnim licima.

Direktorica ustanove, **Jelena Šofranac**, srdačno se zahvalila CEDIS-u na poklonu, ne samo zbog njegove materijalne vrijednosti, već što se sjeća korisnika Doma i pokazuje

im da nijesu zaboravljeni. Naime, u želji da im se dodatno unaprijedi kvalitet života, CEDIS im je i u junu ove godine donirao sredstva za

nabavku opreme za fizikalnu terapiju, odnosno aparata za kompletnu elektroterapiju, ultrazvuk i kombinovanu terapiju.

Na prigodnoj svečanosti, upriličenoj povodom jubileja, uručene su zahvalnice donatorima čija humanost može da služi za primjer. U ime Crnogorskog

elektrodistributivnog sistema zahvalnicu je primio Vladimir Ivanović.

Ponosni smo što smo snažna podrška starijoj populaciji, kao jednoj od najugroženijih kategorija društva.

Nastavićemo da doprinosimo zajednici u kojoj poslujemo.

OPREMA ZA FIZIKALNU TERAPIJU - DONACIJA CEDISA - a

“Energija podvučeno zelenom”

Izabrani najbolji na konkursu

Projekat “**ZERO WASTE SCHOOL**” Osnovne škole „Vuk Karadžić“ iz Podgorice osvojio je prvo mjesto na konkursu “Energija podvučeno zelenom” koji je 20. septembra raspisao CEDIS u saradnji sa Zavodom za školstvo Crne Gore.

Drugo mjesto pripalo je projektu “**Krov raste**” koji je kandidovala Srednja ekonomska ugostiteljska škola iz Nikšića, dok je treće mjesto pripalo projektu “**Mi biramo da recikliramo**” JU OŠ Mirko Srzentić iz Petrovca.

Komisija u sastavu **Jelena Damjanović** – CEDIS, **Nevena Čabrilo**, Zavod za školstvo - nacionalni koordinator za Crnu Goru za Međunarodni projekat “Eko škole”- član, **Tatjana Zečević Miranović** – CEDIS, **Saša Karajović** - NVO “EKOM” i član Fondacije za zaštitu životne sredine i **Igor Jovanović** - Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, nagradila je još dva sjajna projekta: “**Reciklirajmo otpad koji zagađuje naše more**” JU OŠ Kekec iz Sutomora i “**Rasadnička radionica na otvorenom**” JU OŠ Novka Ubović iz Podgorice.

Takođe, komisija je

partneri

jednoglasno odlučila da se ostatak novca u iznosu od 1.020 eura, nakon dodjele sredstava za prvih pet projekata, ove godine dodijeli JU Gimnazija Petar I Petrović Njegoš, Danilovgrad za projekat „**Polinatorski park u školskom dvorištu**“ koji je rangiran kao šestoplasirani.

U projektu su, da podsjetimo, mogle da učestvuju obrazovno–vaspitne ustanove koje su nosioci međunarodnog priznanja “Zelena zastava”, kao i ustanove koje su se prijavile za pilotiranje programa “Eko škole”, a fond za nagrade iznosio je petnaest hiljada eura.

-Uz veoma oštre kriterijume za odabir najboljih, komisija se odlučila za pet projekata koji su se izdvojili od ostalih.

Škole su se potrudile da zadovolje sve zahtijevane kriterijume i da izdignu projekte na mnogo viši nivo u odnosu na ranije godine. Bilo je puno dobrih projekata, za komisiju zadatak težak a nijanse su odlučile da od toliko dobrih i studiozno urađenih projekata izaberemo najbolje – istakli su iz Komisije i dodali:

-Raduje nas da smo pokrenuli jednu ozbiljnu priču koja se temelji na razvoju svijesti mladih ljudi o značaju očuvanja životne sredine i razvoja zelenih tehnologija, što potvrđuje veliki odziv vaspitno – obrazovnih ustanova na naš konkurs. Čak njih 20 je prijavilo projekte i to više nijesu jednostavniji projekti kakve smi imali na početku, već projekti koji uvezuju puno elemenata iz

oblasti zelenih tehnologija, reciklaže, kompostiranja. Dobijamo, praktično, zatvoren samoodrživ sistem u okviru škole. Izuzetno je važno da djeca vide na primjeru kako bi razumjeli

u praksi da se sve može proizvesti a da se zadovolje ekološki kriterijumi.

Partneri na Projektu „Energija podvučeno zelenom” su Udruženje za ekološki

konsalting u Crnoj Gori (ECOM) i Fondacije za obrazovanje o životnoj sredini (FEE) koji sa Zavodom za školstvo realizuju Program „Eko škole“ u Crnoj Gori.

Sa uručivanja nagrada

Da se učenici uključe u rješavanje problema iz oblasti ekologije

Izvršni direktor **Vladimir Čađenović** istakao je prilikom uručivanja nagrada obrazovno-vaspitnim ustanovama da je projektom “Energija podvučeno zelenom” CEDIS želio da pruži podršku opredjeljenju Crne Gore kao ekološke države, ali i da utiče na svijest učenika, nastavnika i zajednice o značaju životne sredine.

-Želja nam je bila da se učenici što kreativnije i brojnije uključe u rješavanje problema iz oblasti ekologije i očuvanja onoga što je priroda Crnoj Gori nesebično dala.

Iz godine u godinu vidimo da smo u tome uspjeli, jer veliki broj škola svake godine šalje vrlo ozbiljne projekte iz ove oblasti.

Crnogorski elektrodistributivni sistem nastoji da strategiju zaštite životne sredine, koja je jedan od najvećih izazova današnjice, uključi u proces poslovnog planiranja kako bi upravljanje uticajima na okolinu bilo sastavni dio našeg poslovanja - kazao je Vladimir Čađenović.

Milenko Bajo Jovanović, operater za operativnu podršku

Od djetinjstva s pjesmom i gitarom

Pored svog posla u CEDIS-u, koji godinama savjesno obavlja, Bajo je snimao pjesme, a zahvaljujući svom glasu i muzičkom umijeću, našao se i na velikoj Grandovoj sceni. Rado je viđen gost na različitim veseljima i događajima

Milenko Bajo Jovanović, opeater za operativnu podršku u Sektoru za ljudske resurse, opšte poslove i korporativne komunikacije, u Distribuciji je počeo da radi prije 27 godina i to u Mjernoj grupi u Danilovgradu, gdje se zadržao 20 godina. Nakon toga je premješten u Dežurnu službu u Podgorici gdje pruža operativnu podršku i svakodnevno o svemu vodi preciznu evidenciju. Za njega kolege sa kojima dijeli svakodnevnicu imaju samo riječi hvale, ističu da je veoma vrijedan i posvećen.

A on se tu osjeća kao kod kuće. Ne pada mu teško ni to što svakodnevno prevali 30-tak kilometara do radnog mjesta i još toliko u povratku, jer zna sa kim će provesti radni dan. U ekipi ih je ukupno 15, a u smjeni po petorica. Oni nijesu samo kolege već i prijatelji.

Ono po čemu se Bajo razlikuje od svojih kolega je to što se pored svog posla s velikom posvećenošću bavi i muzikom. On je pjevač, gitarista i istinski zaljubljenik u "umjetnost muza". Od rane mladosti

ozbiljno "druguje" sa gitarom i pjesmom od kojih se nikada nije odvojio. Voli lagani rok, pop, balade, a njegova pjesma nije potpuno utihnula ni kad ga je život tukao.

-Završio sam gimnaziju, prirodno matematički smjer, upisao građevinu, redovno upisao drugu godinu, položio nekoliko ispita i tu stao. Nijesam mogao bez muzike, a oboje nijesam mogao uskladiti. To je moja najveća sporedna ljubav na svijetu, po prirodi sam vrlo emotivan čovjek, a takva je i muzika. Jednostavno, čovjek treba da radi ono što voli, da svu svoju snagu, energiju i ljubav usmjeri ka tome I da tu svoju vrijednost ponudi drugima - priča nam.

Zanimljiv je Bajov muzički put iz koga vrijedi izdvojiti angažman u danilovgradskom rok bendu Ekipa za to, poznatom po čuvenom hitu "Voljela je kiše", ekranizovanom krajem devedesetih godina prošlog vijeka. Nastupao je na brojnim festivalima, ali su ga neke životne okolnosti spriječile da napravi veliku

muzičku karijeru. Iako sada ima osmeh na licu, iza tog osmjeha se krije jedna teška životna priča koju, kako kaže, ne bi nikome poželio. Do 2012. godine se borio sa alkoholizmom, iz toga izašao kao pobjednik, ali je 2016 godine doživio veliku tragediju kada je izgubio sina.

-Počelo je kao igra u toku odrastanja, da nas djevojke vide sa flašom piva, mislili smo da smo velike face. Kasnije se otrglo kontroli, postao sam sam sebi najveći neprijatelj. Ali nijesam bio agresivan, uvijek sam bio iskren, govorio ono što mislim. Možda je i to pomoglo da se izborim i

da mi pođe za rukom da okrenem leđa poroku. Ali, svakako me je spriječilo da ostvarim karijeru i bacilo u drugi plan moj muzički put – priča Bajo. On posebno ističe razumijevanje kolega i svoje kompanije u kojoj mu je radio i otac, imao je sreće što se zaposlio baš u Distribuciji koja svojim zaposlenima nikad nije uskratila podršku kada im je bila potrebna.

I možda bi te nedaće nadjačale Bajovu veliku ljubav i zauvijek ga odvojile od mikrofona da nije bilo njegovih prijatelja koji su ga natjerali da se ponovo lati gitare i pjesme.

-Digao sam bio ruke zbog problema koje sam imao, alkoholizma, mislio sam da neću zapjevati više nikada ni u kafiću. Nastala je velika pauza, problemi, smrt sina. Ali, 2017. godine sam počeo malo za dušu da prikupljam instrumente, da u sobi 'sviruckam' gitaru za svoju dušu. A onda mi je kum našao posao, ne dozvolivši mi da se predomišljam. Počeo sam u konobi Bandići, samo ono što inače volim da pjevam, lagani rok, pop, balade. Isprva je bilo teško, ali kad sam vidio da ljudi to vole i slušaju – dobio sam neku sigurnost u sebe, iako sam po prirodi, bez samopouzdanja – prisjeća se Bajo.

Da su bili u pravu i da je Bajo izuzetno nadaren potvrdi su njegovi nastupi na muzičkom

takmičenju "Nikad nije kasno" na kojem je pobrao sve simpatije i publike i stručnog žirija.

-Nijesam se sam prijavio, rođak iz Švajcarske je poslao podatke, pa kada sam dobio poziv, zamolio sam producenta da mi ostavi par sati vremena da mu odgovorim, jer je sve to za mene bilo iznenada. Ja sam već komunicirao ranije sa nekim kandidatima iz Crne Gore koji su učestvovali i svi su mi rekli da obavezno pođem – priznaje Bajo koji očigledno ne voli da se eksponira, osim kad pjeva.

A kako pjeva jasno je bilo već u ranim fazama takmičenja, u kojima je dokazao vokalno umijeće uz pjesme Miša Kovača, Indeksa, Atomskog skloništa.

Nakon njegovog izvođenja antologijske numere "Djevojka boj 8" predjednik žirija Saša Milošević Mare rekao je da bolje izvođenje poslije Serđa Blažića (pjevač originalne verzije pjesme) i Atomskog skloništa nije čuo, te da je Serđo imao specifičan nerv i iskrenost koju je sreo još samo kod veterana iz Danilovgrada.

Sa atomskim pjevanjem hita "Pakleni vozači" crnogorski roker dogurao je do polufinala takmičenja.

Naš skromni kolega priznaje da je bilo vrlo emotivno. Nije se, kaže, plašio pjevanja, već

samog sebe. Ovog puta je definitivno pobijedio, a to su dokazale brojne poruke podrške iz cijelog regiona, pa i dalje, ne samo na račun pjevanja. Za mali Danilovgrad i njegovog Baja daleko se čulo.

-Nijesam očekivao toliko poruka, nijesam se nikada našao u situaciji da me cijeli region komentariše na ovakav način. Slali su mi ljudi poruke podrške, a i ne poznaju me, što je fantastično. Od onih koji me znaju je to očekivano, ali šta reći za pohvale iz Sjeverne Makedonije, iz Hrvatske. Iz Hrvatske su mi pisali da sam dobro pjevao numeru Miša Kovača, da je moja izvedba bila sjajna. To me je baš obradovalo, osjećao sam se kao pobjednik, a pobijedio i jesam, sam sebe, što je bio cilj veliki kao planina - prisjeća se Bajo.

Postigao je ono što je htio, ispričao životnu priču za nauk mnogima i dokazao da nikad nije kasno.

CEDIS

Dizajn: Digital DAB
Štampa: Lux print

Crnogorski elektrodistributivni sistem
Ivana Milutinovića 12
www.cedis.me

 / cedisonline
 / cedisonline